

บทวิทยากร

Original Article

ผลการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนเพื่อพัฒนาความรู้และเจตคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษา

นุชรี เอกศิลป์ พย.ม. ดร.พุทธวรรณ ชูเชิด
อาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาผลของการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนต่อการพัฒนาความรู้และเจตคติของนักเรียนในระดับประถมศึกษาในการป้องกันโรคไข้เลือดออกและเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย: การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ประจำปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานท่า) เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 59 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญหรือความสะดวก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์สื่อการสอนนิทานเรื่อง “ปฏิบัติ 5 ป. ห่างไกลโรคไข้เลือดออก” 2) แบบสอบถามความรู้และเจตคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก และ 3) แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย: พบว่า 1) ความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกชั้นปีเพิ่มขึ้นหลังจากดูนิทาน 2) นักเรียนในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 มีความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยเฉพาะในเรื่องหลักปฏิบัติ 5 ป. เพิ่มขึ้นหลังจากดูนิทาน 3) เจตคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกชั้นปีเพิ่มขึ้นหลังจากดูนิทาน 4) ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจของนักเรียนระดับประถมศึกษาทุกชั้นปีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด (4.61 ± 0.55)

สรุป: นิทานเป็นสื่อการสอนในการป้องกันโรคไข้เลือดออกที่เหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

คำสำคัญ: สื่อการสอน นิทานโรคไข้เลือดออก การป้องกันโรค

บทความวิชาการ

Original Article

The effects of using a fairy tale multimedia to enhance knowledge and attitude towards Dengue infection prevention among primary school students

Nucharee Eksilp MNS Nursing education , Puthawan Choocherd, PhD Psychology

Faculty of Nursing Siam University, Bangkok, Thailand

Abstract

Background: In Thailand, the peak age incidence of Dengue infection is school age children. To prevention and control Dengue infection in community, effective and appropriate education for students such as multimedia base could improve knowledge and change attitude of Dengue infection in students.

Objectives: To determine the improve of knowledge and attitude in prevention of Dengue infection among primary school students after learning a fairy tale multimedia education and determine their opinion according to this education method.

Methods: Quasi-experimental research, the questionnaires were designed for directors and analyzed in data collected in focus group discussions. In order to create knowledge and attitude, a fairy tale multimedia based Dengue infection lesson, composed of causes, vector, 5 practices of preventive and control measure were introduced to grade 1-6 students in Wat Angkaew School, Phasi Chareon district, Bangkok in 2014. 9-10 students of each grade were enrolled to this study. 59 students with a mean age of 9.25 years were included. After intervention, assessing opinion, knowledge and attitude of these students was performed by interview and a questionnaire that be qualified by 5 authorities.

บทความวิชาการ

Original Article

The effects of using a fairy tale multimedia to enhance knowledge and attitude towards Dengue infection prevention among primary school students

Nucharee Eksilp MNS Nursing education , Puthawan Choocherd, PhD Psychology

Faculty of Nursing Siam University, Bangkok, Thailand

Abstract (Cont.)

Results: 1) All of these students in a primary school have improvement of knowledge towards Dengue infection prevention after learning the multimedia 2) All of Grade 1-3 students in a primary school have improvement of knowledge especially in 5 prevention practices for Dengue infection after learning the multimedia 3) All of these students in a primary school have improvement of attitude towards Dengue infection prevention after learning the multimedia and 4) After learning the multimedia, the satisfactory score who response with very high satisfaction were 4.61 ± 0.55 respectively from the full score 5.0.

Conclusion: A Fairy tale based Dengue infection lesson may improve both knowledge and attitude of Dengue infection prevention and control in primary school students.

Key Words: multimedia, fairy tale Dengue hemorrhagic fever, preventive and control

บทนำ

ประเทศไทยมีการระบาดของโรคไข้เลือดออกมานานกว่า 50 ปี และเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ สถานการณ์โรคไข้เลือดออกในปี พ.ศ. 2557¹ พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกสะสมรวม 40,278 ราย อัตราป่วย 62.33 ต่อประชากรแสนคนมีผู้เสียชีวิต 41 ราย อัตราตาย 0.06 ต่อประชากรแสนคน และอัตราป่วยตายร้อยละ 0.10 ตลอดทั้งปีมีการรายงานผู้ป่วยสูงขึ้นอย่างชัดเจนในเดือนพฤษภาคม และจำนวนผู้ป่วยสูงสุดในเดือนกรกฎาคมกลุ่มอายุ 10-14 ปี มีอัตราป่วยสูงสุดคือ 189.48 ต่อประชากรแสนคน สัดส่วนอาชีพที่พบผู้ป่วยสูงสุดคือ นักเรียนร้อยละ 46.41 และภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุดคือ ภาคใต้มีอัตราป่วยเท่ากับ 131.56 ต่อประชากรแสนคน โรคไข้เลือดออก (Dengueinfection) เป็นโรคติดต่อที่นำโดยยุงลาย ซึ่งองค์ประกอบของการเกิดและการแพร่ระบาดของโรคไข้เลือดออก มีดังนี้ 1) ตัวเชื้อโรคเป็นเชื้อไวรัส ซึ่งในประเทศไทยมี 4 สายพันธุ์ที่เข้าสู่คนแล้วก่อเกิดอาการของโรค 2) ยุงพาหะที่แพร่โรค เป็นยุงลายบ้านกับยุงลายสวน โดยยุงเหล่านี้วางไข่ได้ตามภาชนะทุกชนิดที่กักขังน้ำสะอาด 3) ประชาชน/คนทั่วไปที่อาจถูกยุงพาหะที่มีเชื้อไวรัสกัดกินเลือด² ปัจจุบันโรคไข้เลือดออกมีการระบาดไปทั่วประเทศการกระจายของโรคมีการเปลี่ยนแปลงตามพื้นที่ตลอดเวลา ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการแพร่กระจายของโรคมีความซับซ้อนและแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่โดยเฉพาะการขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักของประชาชนในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค โดยการจัดขยะ กำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทำให้สถานการณ์โรคไข้เลือดออกมีความซับซ้อนมากขึ้น³ จากสถิติพบว่า โรคไข้เลือดออกระบาดหนักในช่วงฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงกันยายนของทุกปีซึ่งเป็นช่วงเปิดภาคเรียนและนักเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในโรงเรียน หากทาง

โรงเรียนควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำไม่ทั่วถึงแล้วนักเรียนที่ไปโรงเรียนก็จะมีโอกาสป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกและเกิดการระบาดของโรคได้ ประกอบกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกในปัจจุบัน ยังไม่มีวัคซีนและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพเพียงพอ การควบคุมโรคจึงเน้นด้านการควบคุมพาหะนำโรคคือป้องกันไม่ให้ยุงลายกัดและควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทั้งที่โรงเรียนในบ้านและรอบ ๆ บริเวณบ้านโดยวิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลายและแหล่งเพาะพันธุ์ตามหลักปฏิบัติ 5 ป. และ 1 ข. ได้แก่ 1) ปิดฝาภาชนะให้สนิท 2) เปลี่ยนน้ำในภาชนะที่ปิดไม่ได้ 3) ปลอ่ยปลากินลูกน้ำ 4) ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมไม่ให้ เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และ 5) ปฏิบัติเป็นประจำให้เป็นนิสัย และขัดล้างภาชนะเพื่อกำจัดไข่ยุงลาย⁴ ดังนั้นการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกจึงต้องปรับเปลี่ยนแนวทาง โดยเน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะคนในชุมชนเห็นความสำคัญและมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มากที่สุด เพื่อให้โรคไข้เลือดออกลดลงหรือหมดไปจากชุมชนอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง โดยเน้นให้ทุกคนถือว่าเป็นภารกิจของตนและเป็นความภาคภูมิใจในการพึ่งตนเอง⁵ เริ่มจากการมีส่วนร่วมของครอบครัวที่ควรปลูกฝังและสร้างรากฐานที่ดีให้กับเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้ทุกคนปฏิบัติตามค่านิยมในการดูแลตนเองและสิ่งแวดล้อมเพื่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก การให้ความรู้ในการป้องกันโรคในการส่งเสริมสุขภาพระดับปฐมภูมิควรสร้างการตระหนักรู้และเน้นการสร้างพลังอำนาจของคนในชุมชนในการที่จะปฏิบัติด้วยตนเองและการมีส่วนร่วมกับชุมชน การให้ความรู้สามารถทำได้ผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ โทรทัศน์อินเทอร์เน็ต หนังสือพิมพ์ การประกาศออกเสียงตามสาย การแจ้งผ่านอาสาสมัคร หรือแจกแผ่นพับให้ความรู้ การสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ ควรถูกนำมาใช้ให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เรียน เช่น การทำ

กลุ่มย่อย การนำเสนอ การสาธิต การแสดงบทบาทสมมติ การใช้บุคคลต้นแบบ และหาแนวทางการเผชิญปัญหา เป็นต้น⁶ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียน (school base approach) เป็นมาตรการที่เป็นประโยชน์เนื่องจากเป็นการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพตั้งแต่วัยเยาว์ โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551⁷ ของกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค กำหนดให้นักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 เรียนในหัวข้อการป้องกันโรคทั้งโรคติดต่อและโรคไม่ติดต่อ รวมถึงโรคไข้เลือดออก ดังนั้นกลยุทธ์สำคัญที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการป้องกันโรคคือ การสร้างกิจกรรมที่เน้นไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและมีครูอนามัยโรงเรียนที่มีประสบการณ์เป็นผู้รับช่วง⁸ นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรต่อไป

แนวคิดด้านการจัดเตรียมสื่อการสอนเพื่อให้ความรู้และสร้างทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกสำหรับเด็กวัยประถมศึกษาจึงเกิดขึ้นมาสอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว เนื่องจากข้อสรุปที่ได้จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยและสื่ออินเทอร์เน็ตพบว่าสื่อการสอนเรื่องโรคไข้เลือดออกส่วนใหญ่เป็นสื่อสำหรับให้ความรู้แก่บุคคลทั่วไปซึ่งจัดทำขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ โปสเตอร์ เอกสารแผ่นพับ คู่มือภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์และสโปตโฆษณาทางวิทยุ ซึ่งส่วนใหญ่มีเนื้อหาละเอียดและมีความยาวค่อนข้างมากเข้าใจและจดจำได้ยากไม่เหมาะกับเด็กวัยประถมศึกษาเพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ได้แก่ เริ่มเข้าโรงเรียนอย่างเป็นทางการสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ ได้ง่าย สามารถดูดซับค่านิยม วัฒนธรรมและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว และเป็นวัยที่จะพัฒนาตนไปสู่ความสำเร็จ (stage of Industry)⁹

เด็กในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้โลกกว้างมากขึ้น ชอบความตื่นเต้น พึ่งพอใจในสิ่งแปลกใหม่ จะหันเหไปสู่การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน เช่น เรียนรู้เกี่ยวกับเพื่อน ครูการเรียน การเล่นกับเพื่อนการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนจึงน่าจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการสื่อสารความรู้ทางสุขภาพสำหรับเด็กวัยประถมศึกษาได้เพราะนิทานให้ความสนุกสนาน ให้ข้อคิด คติเตือนใจ ให้การศึกษาและเสริมสร้างจินตนาการ¹⁰ รวมถึงการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมและความคิดแบบนามธรรม¹¹ของเด็ก นิทานคือเรื่องที่เล่ากันมามีหลายประเภทเช่น นิทานชาดก นิทานอีสป เป็นต้น สามารถนำมาดัดแปลงให้เหมาะสมสำหรับเด็กในทุกช่วงวัยได้ผู้วิจัยจึงได้จัดทำสื่อการสอนสำหรับนักเรียนประถมศึกษาชั้นในรูปแบบนิทานภาพเรื่อง “ปฏิบัติ 5 ป. ห่างไกลโรคไข้เลือดออก” มีลักษณะเป็นนิทานสัตว์กึ่งเทพนิยายที่มีคติสอนใจขนาดสั้น แต่งเนื้อหาขึ้นใหม่ มุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับวงจรชีวิตของยุงลายซึ่งเป็นพาหะนำโรค การระบาดของโรคและการป้องกันโรคโดยวิธีปฏิบัติ 5 ป.ผ่านตัวละครเด็กวัยประถมศึกษาเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและนำไปใช้ได้ง่าย ผลของการวิจัยจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการวางแผนงานด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาสำหรับครูและนำไปใช้ในการปฏิบัติการพยาบาลสำหรับพยาบาลในชุมชนเพื่อควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนในการพัฒนาความรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนในการพัฒนาเจตคติของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้สื่อการสอนนิทานเรื่อง “ปฏิบัติ 5 ป. ห่างไกลโรคไข้เลือดออก”

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental research) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกก่อนและหลังให้ดูวีดิทัศน์สื่อการสอนนิทานโดยใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ประจำปีการศึกษา 2557 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขำ) เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครจำนวน 591 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 โรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขำ) เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวนชั้นปีละ 10 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้สอดคล้องกับวิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นหลัก ซึ่งโดยทั่วไปการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interviews) หมายถึง การสัมภาษณ์ที่กระทำกับคนกลุ่มเล็กประมาณ 6-8 คน เกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะ ใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 1/2 - 2 ชั่วโมง¹² หรือโดยปกติวงสนทนาหนึ่ง ๆ จะถูกแบ่งให้ได้สมาชิก 7-10 คนโดยประมาณเพื่อให้พิธีกร (moderator) สามารถเจาะลึกถึงประเด็นที่นักวิจัยต้องการทดสอบ¹³ ในขณะที่มอร์แกนและสแกนเนล (Morgan & Scannell, 1998 อ้างถึงในสุวิมล ว่องวานิช, 2550)¹⁴ เห็นว่าขนาดของการสนทนากลุ่มโดยทั่วไปจะกำหนดไว้ที่ 6-10 คน แต่ขนาดของกลุ่มที่เหมาะสมยังขึ้นอยู่กับประเด็นที่กำหนดให้อภิปรายและเวลาที่ใช้ในการประชุมกลุ่มอีกด้วย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่กลุ่มละ 10 คน และใช้เวลาในการสนทนากลุ่ม 30 นาที วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นแบบบังเอิญหรือความสะดวก (convenience sampling) โดยครูประจำชั้นและรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก ได้กลุ่มตัวอย่างรวม จำนวน 60 คน แต่เนื่องจากในระหว่างดำเนินการวิจัยมีนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 คน มีอาการเจ็บป่วยทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในการวิจัยได้ตลอดกระบวนการ ผลการวิจัยวิเคราะห์ได้จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เหลืออยู่

เกณฑ์ในการคัดเลือก

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6 ประจำปีการศึกษา 2557

2. ผู้ปกครองยินยอม

3. ยินดีให้ความร่วมมือในการทำวิจัย

เกณฑ์ในการคัดออก

1. นักเรียนในกลุ่มการศึกษาพิเศษ

เกณฑ์การหยุดการวิจัย

1. นักเรียนปฏิเสธและขอยุติการสนทนาในระหว่างกระบวนการกลุ่ม

2. นักเรียนเจ็บป่วยหรือมีปัญหาทางสุขภาพ

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยสยามและได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จิบ ปานขำ) ผู้วิจัยได้ขอความยินยอมจากผู้ปกครองของนักเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง แล้วเข้าพบนักเรียนตามเวลานัดหมายชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงความสำคัญและวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยและขอความร่วมมือในการเข้าร่วมวิจัย นักเรียนสามารถที่จะถอนตัวจากโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ โดยไม่มีผลกระทบต่อการเรียนและผลการเรียน หรือประโยชน์อื่น ๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลสมควรได้รับ

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ เครื่องมือที่ใช้ในการให้ความรู้และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการให้ความรู้ ได้แก่ วิดีทัศน์สื่อการสอนนิทานเรื่อง “ปฏิบัติ 5 ป. ห่างไกลโรคไข้เลือดออก” เป็นวีดีทัศน์นิทานไทย ประเภทนิทานสัตว์กึ่งเทพนิยาย ที่แต่งขึ้นใหม่โดยใช้การเล่าเรื่องผ่านภาพวาดระบายสี จำนวน 16 ภาพ และให้เสียงบรรยาย ความยาว 10 นาที ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรคไข้เลือดออกและการป้องกันโรค ทฤษฎีพัฒนาการเด็กวัยเรียน เทคนิคการผลิตสื่อการสอนตลอดจนคำแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ และได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้และนำมาปรับปรุงแก้ไขจำนวน 3 ครั้ง จนได้เครื่องมือที่มีความเที่ยงและความตรงตามเนื้อหา โดยมีขั้นตอนในการผลิตสื่อเป็นดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลหลักปฏิบัติ 5 ป. ป้องกันโรคไข้เลือดออก

2) กำหนดประเภทของนิทาน วางเค้าโครงเรื่องนิทาน ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดหลักของเรื่อง เพลงประกอบ บทบาท (character) ของตัวละคร ฉากเขียนบทสนทนาและคติสอนใจท้ายเรื่องโดยเนื้อหาหลักของเรื่องเกี่ยวกับวงจรชีวิตของยุงลายซึ่งเป็นพาหะนำโรคไข้เลือดออก การระบาดของโรค การปฏิบัติตัวตามหลัก 5 ป. เพื่อป้องกันไข้เลือดออก ตัวละครเอกเป็นยุงซึ่งเป็นพาหะนำโรค คู่พี่น้องเด็กดี และคู่พี่น้องเด็กดื้อ และนางฟ้าพยาบาลที่เป็นผู้มาให้คติสอนใจ

3) เขียนกรอบแสดงเรื่องราวที่สมบูรณ์ของนิทาน (story board)

4) วาดภาพประกอบและนำมาจัดทำเป็นภาพนิ่งสำหรับนำเสนอ

5) ให้เสียงบรรยายเพลง และดนตรีประกอบ

6) ตรวจสอบความถูกต้องของภาษา โครงเรื่อง และความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

7) นำไปทดลองใช้ (tryout) และนำผลการประเมินมาแก้ไขปรับปรุง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยผ่านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คนได้แก่

1) ข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับชั้น

2) ความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นคำถามปลายเปิดที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ

3) เจตคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก เป็นคำถามปลายเปิดที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม จำนวน 5 ข้อ แบ่งเป็นด้านบวก 3 ข้อและด้านลบ 2 ข้อ

4) ความพึงพอใจที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา จำนวน 11 ข้อ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบสื่อ จำนวน 4 ข้อ ด้านเนื้อหาความรู้ จำนวน 3 ข้อ และด้านการนำไปใช้ จำนวน 4 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยเริ่มดำเนินการการวิจัยภายหลังจากที่ได้รับการอนุมัติโครงการจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ผู้อำนวยการโรงเรียนและได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง 40 นาที โดยดำเนินการในชั่วโมงเรียนวิชาสุขศึกษาและชั่วโมงกิจกรรมพิเศษของทางโรงเรียนซึ่งได้จากการประสานงานกับครูประจำชั้นและฝ่ายวิชาการในการจัดสรรเวลาตามความเหมาะสม คณะผู้วิจัยเข้าพบกลุ่มตัวอย่างเพื่อแนะนำตัวและสร้างสัมพันธภาพกับ

กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่หอประชุมของโรงเรียนเพื่อสร้างความรู้สึกละผ่อนคลายและกระตุ้นการเรียนรู้ จากนั้นจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 6 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คนตามระดับชั้น โดยมีทีมผู้วิจัย 1 คนเข้าสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มย่อยเพื่อประเมินประสิทธิภาพและความรู้เดิมของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกและความสนใจสื่อประเภทนิทานโดยการสอบถามในกลุ่ม จากนั้นจัดให้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดดูวีดิทัศน์สื่อการสอนนิทาน เรื่อง “ปฏิบัติ 5 ป. ห่างไกลโรคไข้เลือดออก” พร้อมกัน แล้วจึงใช้การสนทนากลุ่ม (focus group) เป็นรายกลุ่มย่อยเพื่อสอบถามความรู้และเจตคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกหลังจากดูสื่อโดยใช้แนวคำถามที่กำหนดไว้ด้านละ 5 ข้อ รวมจำนวน 10 ข้อ ขั้นตอนนี้ใช้เวลาประมาณ 30 นาทีเพื่อให้สอดคล้องกับระยะความสนใจและสมาธิของเด็กในระดับประถมศึกษาโดยแต่ละกลุ่มมีผู้สังเกตการณ์คอยจดบันทึกข้อมูลอยู่นอกกลุ่ม จากนั้นจึงให้กลุ่มตัวอย่างพักรับประทานอาหารว่างและเข้าห้องน้ำแล้วกลับมาทำแบบสอบถามจำนวน 11 ข้อ เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนรวมถึงการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสื่อคณะผู้วิจัยกล่าวขอบคุณกลุ่มตัวอย่าง ปิดกลุ่มและส่งมอบกลุ่มตัวอย่างกับครูประจำชั้นที่มารับกลับห้องเรียนแต่ละชั้นจนครบแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 59 ราย พบว่าร้อยละ 72.88 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 27.12 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 9.25 ปี อายุน้อยที่สุด 6 ปี และมากที่สุด 12 ปี กำลังศึกษาระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-6

2. ผลของการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนต่อความรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาในการป้องกันโรคไข้เลือดออกพบว่า ความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกชั้นปีเพิ่มขึ้นหลังจากดูนิทานโดยที่นักเรียนทุกคนรู้จักโรคไข้เลือดออกในระดับต่าง ๆ กัน บางคนบอกว่าเคยป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมาก่อน บางคนมีพี่หรือน้องที่เคยป่วย ในขณะที่บางคนบอกว่าเคยได้ยินแต่ไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีติดต่อและวิธีป้องกันโรค ก่อนดูสื่อนักเรียนสามารถบอกวิธีการป้องกันโรคโดยรวมได้ เช่น ยุงลายเป็นพาหะนำโรค ไข้เลือดออก ต้องระวังไม่ให้ถูกยุงกัด การฉีดยาพ่นยุง การนอนกางมุ้งหรือการใส่ทรายอะเบทลงในภาชนะที่มีน้ำขังเช่น อ่างเลี้ยงปลา หรือจานรองขาตู้กับข้าว นักเรียนบางคนสามารถบอกได้ว่า 5 ป. เป็นวิธีป้องกันโรคไข้เลือดออกแต่ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดได้ นักเรียนบางคนบอกว่าไม่เคยได้ยินมาก่อนและไม่รู้จัก หลังจากดูสื่อพบว่า นักเรียนสามารถบอกหลักปฏิบัติ 5 ป. ได้อย่างถูกต้องว่าเป็นวิธีการกำจัดลูกน้ำยุงลายและแหล่งเพาะพันธุ์ อธิบายแนวปฏิบัติแต่ละข้อได้อย่างครอบคลุมและสามารถยกตัวอย่างการนำไปปรับใช้กับภาชนะต่างๆ ที่มีอยู่ในบ้านของตนได้

นอกจากนี้ ยังพบว่านักเรียนในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 1-3 มีความรู้ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกเพิ่มขึ้นในระดับสูงหลังจากดูนิทานโดยนักเรียนส่วนใหญ่ไม่รู้จักหลัก 5 ป. ในการป้องกันโรคไข้เลือดออกมาก่อน หลังจากดูสื่อนักเรียนสามารถตอบได้ถูกต้องครอบคลุมสาระสำคัญของการปฏิบัติ

3. ผลของการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนต่อเจตคติของนักเรียนในระดับประถมศึกษาในการ

ป้องกันโรคไข้เลือดออกพบว่า เจตคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษาทุกชั้นปีเพิ่มขึ้นหลังจากดูนิทานก่อนดูสื่อนักเรียนทุกคนบอกว่าโรคไข้เลือดออกน่ากลัว บางคนบอกว่าไปแล้วทำให้เสียชีวิต ส่วนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 บอกว่าไม่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรงเพราะยังไม่เคยเรียนหรือถูกสอนในเรื่องโรคไข้เลือดออกมาก่อน นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือบุคคลที่เป็นผู้ใหญ่ เพราะการป้องกันเป็นเรื่องยุ่งยาก ต้องใช้เครื่องมือและอาจเป็นอันตรายต่อเด็ก หลังจากดูสื่อนักเรียนมีเจตคติที่ดีขึ้น สามารถบอกได้ว่าการป้องกันโรคไข้เลือดออกเป็นหน้าที่ของทุกคน ไม่ใช่คนใดคนหนึ่ง ถึงจะเป็นเด็กก็สามารถทำได้โดยไม่เป็นอันตรายทั้งที่บ้านที่โรงเรียนและในชุมชน การปฏิบัติ 5 ป. ไม่ใช่เรื่องยาก รู้สึกมั่นใจว่าจะนำไปทำได้ และคิดว่าสามารถถ่ายทอดความรู้นี้ให้แก่ผู้อื่นได้โดยไม่ยาก นักเรียน

หลายคนบอกว่าเมื่อกลับถึงบ้านจะเล่าวิธีปฏิบัติ 5 ป. นี้ให้ผู้ปกครองและพี่น้องคนอื่น ๆ ฟัง

4. ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (4.61 ± 0.55) ค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด 4.83 คะแนน (SD=0.37) ค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำสุด 4.32 คะแนน (SD=0.78) (ตารางที่ 3) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหาความรู้มีค่าเฉลี่ยของคะแนนมากที่สุด (4.67 ± 0.52) (ตารางที่ 2) รองลงมาเป็นด้านการออกแบบสื่อ (4.58 ± 0.64) (ตารางที่ 1) และด้านการนำไปใช้ (4.60 ± 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดมี จำนวน 2 ข้อ คือ เนื้อหาสาระถูกต้องและเหมาะสมและทำให้มีความรู้เรื่องไข้เลือดออกมากขึ้น (4.83 ± 0.37) และน้อยที่สุดแต่คะแนนก็ยังอยู่ในระดับมากคือ รู้สึกพอใจและต้องการเล่าเรื่องที่เรียนให้ผู้อื่นฟัง (4.32 ± 0.78)

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกด้านการออกแบบสื่อ

คะแนนความคิดเห็น (N=59)	$\bar{X}$	SD
1. ตัวอักษรอ่านง่ายและชัดเจน	4.44	0.67
2. เสียงพูดชัดเจน	4.47	0.69
3. ภาพสวยงามและช่วยสร้างความสนใจ	4.81	0.46
4. ลำดับการนำเสนอต่อการเรียนรู้และน่าสนใจ	4.61	0.63
คะแนนรวม	4.58	0.64

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกด้านเนื้อหาความรู้

คะแนนความคิดเห็น (N=59)	$\bar{X}$	SD
1. เนื้อหาสาระถูกต้องและเหมาะสม	4.83	0.37
2. เนื้อหาไม่ซับซ้อนง่ายต่อการเข้าใจ	4.54	0.49
3. เนื้อหาชวนให้ติดตาม	4.64	0.60
คะแนนรวม	4.67	0.52

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกด้านการนำไปใช้

คะแนนความคิดเห็น (N=59)	$\bar{X}$	SD
1. มีความรู้เรื่องไข้เลือดออกมากขึ้น	4.83	0.37
2. รู้สึกสนุกและกระตือรือร้นในการเรียน	4.44	0.53
3. ต้องการให้เพื่อนคนอื่นมีโอกาสเรียนด้วย	4.80	0.44
4. รู้สึกพอใจและต้องการเล่าเรื่องที่เรียนให้ผู้อื่นฟัง	4.32	0.78
คะแนนรวม	4.60	0.60

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนนี้พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 เคยดูหรือเคยเห็นสื่อการสอนเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อผ่านทางสื่อโฆษณาในโทรทัศน์ ทางวิทยุ และในโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ที่ติดตามที่ต่าง ๆ เช่น โรคไข้เลือดออก วิธีการล้างมือ เป็นต้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 100 ชอบสื่อการสอนนี้ เพราะเป็นสื่อการสอนสำหรับเด็กโดยตรงมีลักษณะเป็นนิทานที่มีเนื้อหาเข้าใจง่าย ชัดเจน และใช้เวลาไม่นาน สิ่งที่ยากให้ปรับปรุงคือ เพิ่มจำนวนภาพเพื่อให้ดูได้ง่ายเนื่องจากบางภาพมีการแบ่งภาพเป็นภาพย่อยขนาดเล็กทำให้ดูยากและควรเพิ่มสีสันทันของภาพให้มากขึ้น กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15.25 มีความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าอยากให้ทำสื่อในรูปแบบของภาพเคลื่อนไหวอนิเมชัน (animation) ที่ตัวการ์ตูนสามารถพูดและเดินเองได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่าง

เสนอแนะว่าควรจัดทำสื่อการสอนในรูปแบบการ์ตูนเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคอื่น ๆ ที่มีการระบาดสูงในโรงเรียน เช่น โรคตาแดง และโรคไข้หวัดเพิ่มเติมด้วย

นอกจากนี้ยังพบว่าสิ่งที่น่าจดจำเกี่ยวกับสื่อนี้ได้แก่ ตัวการ์ตูนยุ้ง นางฟ้าพยาบาลและคู่พี่น้องเด็กดีที่ปฏิบัติตัวได้ถูกต้อง สาระสำคัญของนิทานคือมุ่งเน้นการปฏิบัติตามหลัก 5 ป. เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออก ได้แก่ 1) ปิดฝาภาชนะให้สนิท 2) เปลี่ยนน้ำในภาชนะที่ปิดไม่ได้ 3) ปล่ายปลา กินลูกน้ำ 4) ปรับปรุงสิ่งแวดล้อมไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง และ 5) ปฏิบัติเป็นประจำให้เป็นนิสัย ความรู้ที่ได้รับนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง โดยจะนำไปปฏิบัติทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน และจะนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปบอกต่อกับพี่น้อง คนในครอบครัวและเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ ร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่าง

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บอกว่า ควรจัดเผยแพร่สื่อการสอนนี้ให้กับนักเรียนทุกคนในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การใช้สื่อการสอนประเภทนิทานช่วยพัฒนาความรู้และเจตคติต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกและนักเรียนมีความพึงพอใจในการใช้สื่อการสอนประเภทนิทาน โรงเรียนจึงควรใช้สื่อการสอนประเภทนิทานในการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนในระดับประถมศึกษา

วิจารณ์

จากผลการศึกษาที่พบว่า การใช้นิทานเป็นสื่อการสอนช่วยพัฒนาความรู้และเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก สามารถอธิบายได้ตามพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กวัยเรียนได้ว่าเด็กในวัยเรียนมีความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้น สามารถคิดหาเหตุผล แก้ปัญหาได้อย่างเป็นระบบ แต่ก็มีข้อจำกัดว่าความรู้ความเข้าใจเหล่านี้ก็ต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรม (concrete operation)¹⁵ การสอนให้เด็กทำความดีซึ่งเป็นเรื่องนามธรรม จึงต้องยกตัวอย่างให้อยู่ในรูปของพฤติกรรมที่เด็กสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น การเชื่อฟังคำสั่งสอนของนางฟ้าพยาบาลเป็นการทำความดีอย่างหนึ่ง เด็กที่ไม่ปฏิบัติตามหลัก 5 ป. จะถูกยุ่งลายกัดและเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก ประกอบกับแนวทางการป้องกันโรคไข้เลือดออกด้วยการปฏิบัติ 5 ป. ตามแนวทางของสำนักโรคติดต่ออันตราย โดยแมลง กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข เป็นแนวปฏิบัติที่ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้เด็กจึงเข้าใจเรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออกได้จากการดูนิทานจึงส่งผลให้มีความรู้และเจตคติสูงขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของอิสระ ชอนบุรี และคณะ (2553)¹¹ ที่พบว่า การทดลองใช้ชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ส่งผลให้มีความมีความมั่นใจในตนเอง ความซื่อสัตย์สุจริต และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการศึกษาของชลัช กลิ่นอุบล (2542)¹⁶ ที่พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเพชรบุรี คือ การได้รับการกระตุ้นเตือนจากครูอนามัยเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารโรคไข้เลือดออกและความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของธนัชชา นทิมหาคุณ และจินตนา สราวุธพิทักษ์ (2557)⁵ ที่พบว่าโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกส่งผลต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้เด็กวัยนี้มีความต้องการที่จะเลียนแบบการกระทำของคนอื่น วัฒนธรรมไทยมีนางฟ้าและเทวดาเป็นตัวแทนภาพลักษณ์ของคนดีและการทำดี การดูนิทานซึ่งมีนางฟ้าเป็นพยาบาลจึงช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเพื่อการป้องกันโรคและส่งผลต่อความรู้และเจตคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียน ผลการศึกษาที่ได้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของไวเซนเบเชอร์ (Weisenbacher HJ, 2015)¹⁷ พบว่า การใช้การ์ตูนอนิเมชันให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออกช่วยเพิ่มความรู้อย่างเจตคติ และการปฏิบัติตัวของนักเรียนโรงเรียนประถมปีที่ 3-5 ในรัฐฟลอริดา ประเทศสหรัฐอเมริกา และการศึกษาของซันดีฟและคณะ (Sandeep KR, Divya S & Suma J, 2014)¹⁸ พบว่าความรู้ในการป้องกันโรคของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในประเทศอินเดียสูงขึ้นจากเดิมร้อยละ 42.58 ภายหลังการสอน

นอกจากนี้ การเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของการปฏิบัติตัวระหว่างเด็กดีกับเด็กดีต่อพฤติกรรมในการป้องกันโรคตามหลักปฏิบัติ 5 ป. นั้น สอดคล้องกับพัฒนาการทางสังคมของเด็กในวัยเรียน

เพราะเด็กจะชอบเปรียบเทียบกันทางสังคม (social comparison) ซึ่งการชอบเปรียบเทียบกันกับเพื่อนจะส่งผลต่อความรู้สึกต่อความมีคุณค่าในตัวของเด็กเอง คูเปอร์สมิท (Coopersmith, 1967 อ้างถึงใน สุทิน เจียมประโคน, 2556)¹⁹ ศึกษาพบว่า ความรู้สึกที่ว่าตนมีความสามารถหรือความมีคุณค่าของเด็กจะเกิดจากการที่เด็กได้เปรียบเทียบกับเพื่อนในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์ดังนั้นการที่ตัวละครคู่เด็กพี่น้องเด็กดีกับเด็กดื้อปฏิบัติต่างกันคือ พี่น้องเด็กดีช่วยพ่อแม่ป้องกันการวางไข่ของยุงลายโดยการปฏิบัติตามหลัก 5 ป. แต่คู่พี่น้องเด็กดื้อและพ่อแม่ไม่ยอมปฏิบัติตามใช้เวลาไปกับกิจกรรมอื่นจนเป็นเหตุให้ยุงลายมีที่วางไข่และเจริญเติบโตกลับมาแพร่เชื้อโรคไข้เลือดออกสู่คนได้สำเร็จ เด็กจึงเกิดการเรียนรู้โดยมีตัวแบบสองทางให้เปรียบเทียบ นำไปสู่การเลือกวิธีปฏิบัติตัวที่เหมาะสมได้

จากผลการศึกษาที่ได้นี้ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของพัชรารภรณ์ หมีนง และรองรัตน์ อองกุลนะ (2550)²⁰ ที่พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนบ้านนาสร้างและโรงเรียนวัดวังตะกั่ว อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม ที่พบว่า นักเรียนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การเป็นโรคไข้เลือดออก การได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก การได้รับการสนับสนุนในการควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุง เจตคติในการป้องกันโรคและความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเป็นการศึกษาวิจัยในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ซึ่งมีความรู้เรื่องไข้เลือดออกมาก่อนจากในชั่วโมงเรียนของวิชาสุขศึกษาและพลศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 3 ภาคการศึกษาที่ 2 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ อีกทั้งยังได้รับการกระตุ้นเตือนซ้ำทุกปีตามนโยบายรณรงค์ของกระทรวง

สาธารณสุข ทำให้พฤติกรรมการป้องกันโรคของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

ส่วนผลการศึกษาที่พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจและความคิดเห็นเชิงบวกต่อสื่อการสอนนิทานนี้สามารถอธิบายตามทฤษฎีพัฒนาการของเด็กวัยเรียนได้ว่าเด็กในวัยนี้จะเริ่มเรียนรู้โลกกว้างมากขึ้น ชอบความตื่นเต้น พึงพอใจในสิ่งแปลกใหม่ การให้ดูนิทานซึ่งเป็นเรื่องที่แต่งขึ้นมาใหม่จึงมีความน่าสนใจทำให้เกิดความอยากรู้อยากติดตามเรื่องราวสอดคล้องกับหลักการพิจารณาการเลือกนิทานว่าควรมีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง เด็กทุกคนอยากรู้อยากเห็นว่าเมื่อเกิดเรื่องเช่นนี้แล้วจะเป็นอย่างไร ตัวสำคัญของเรื่องพระเอกผู้ร้ายทำอะไร ทำแล้วเป็นอย่างไร มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ทำให้เกิดความตื่นเต้น อยากอ่านจนจบ การเรียบเรียงเรื่องต้องให้แนบเนียน และควรเป็นนิทานที่จบในตัวของมันเอง¹⁰ ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาของลออ แสงเจริญ (2550)²¹ ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง โรคไข้เลือดออกทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพิ่มขึ้น นักเรียนมีความสุข สนุกกับการเรียน ทำให้พวกเขามีความกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้นนอกจากนี้เด็กวัยเรียนจะมีความสนใจการวาดภาพ ดุภาพยนตร์ โทรทัศน์ การ์ตูน ฟังวิทยุ และชอบนิทาน แต่สื่อการสอนสำหรับเด็กในวัยเรียนโดยตรงในลักษณะดังกล่าวนี้มีน้อย โดยเฉพาะสื่อให้ความรู้ทางสุขภาพซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาไซคริน และลินอร์ (Sokrin Kand Lenore M, 2007)²² ที่พบว่า ในประเทศกัมพูชานั้นไม่มีสื่อด้านสุขภาพสำหรับเด็กโดยตรง และยังขาดการติดตามผลในการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ดังนั้นเมื่อจัดทำสื่อเป็นนิทานภาพการ์ตูนที่มีสีสันสวยงาม ตัวละครเอกของเรื่องเป็นเด็กวัยเรียน นางฟ้าพยาบาล โดยมีฉากและเรื่องราวที่ใกล้ตัวทำให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกในขณะที่เรียนรู้ ช่วยส่งเสริมการสร้าง

มโนภาพเกี่ยวกับความดีการปฏิบัติตัวตามคำสั่งสอนของพ่อแม่ได้โดยง่าย ประกอบกับการใช้เพลงเป็นส่วนประกอบของนิทานสำหรับเด็กวัยเรียนจะช่วยส่งเสริมด้านประสาทการฟังที่เอื้อต่อพัฒนาการทางด้านภาษาและความจำของเด็ก สอดคล้องกับการศึกษาของเดออังเดร (deAndres, 2002 อ้างถึงในมารีสา กาสุวรรณ์ และมณฑา จาญพจน์, 2556)²³ ที่พบว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 12 ปีจะสนใจการเรียนรู้โดยใช้เกม เพลง และกิจกรรมอื่น ๆ ที่สร้างความสนุกสนานได้เรียนไปพร้อมกับการเล่นอีกด้วย

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่านักเรียนในระดับประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้นิทานเป็นสื่อการสอนให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคไข้เลือดออก โดยจะนำความรู้ที่ได้รับนี้ไปบอกต่อกับพี่น้อง คนในครอบครัวและเพื่อนนักเรียนคนอื่น ๆ จัดเป็นการสื่อสารสุขภาพซึ่งเน้นเป็นการสื่อสารสองทาง เน้นความร่วมมือและความหลากหลายของบุคคลที่สนใจเป็นนักสื่อสารสุขภาพ เป็นการพึ่งกันเองระหว่างสมาชิกที่ใช้วิธีการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างเสริมสุขภาพประการหนึ่ง²⁴ ดังนั้นการให้ความรู้ทางสุขภาพแก่เด็กในวัยเรียนควรใช้สื่อการสอนที่จัดทำขึ้นโดยเฉพาะสำหรับเด็กจึงจะเกิดประโยชน์ในการนำไปใช้ได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการศึกษาควรให้สถานศึกษาจัดหาสื่อการสอนที่จัดทำขึ้นสำหรับเด็กวัยเรียนโดยเฉพาะมาใช้ในการให้ความรู้แก่นักเรียนเพื่อเพิ่มความรู้และเจตคติของนักเรียนต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออก และควรนำไปเป็นแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนสำหรับให้ความรู้ในการป้องกันโรคติดต่อชนิดอื่นในรูปแบบการ์ตูนภาพเคลื่อนไหวอนิเมชันตามความสนใจของเด็กต่อไป

2. ด้านการบริหารควรให้พยาบาลที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยใช้สื่อการสอนที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

ในการให้ความรู้แก่เด็กที่ป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกที่อยู่ในโรงพยาบาลเพื่อป้องกันการกลับเป็นซ้ำ และพยาบาลที่ปฏิบัติงานในชุมชนควรนำสื่อการสอนสำหรับเด็กไปใช้ในการให้ความรู้กับเด็กวัยประถมศึกษาที่อยู่ในชุมชนเพื่อสร้างการตระหนักรู้และการมีส่วนร่วม

3. ด้านการบริหารควรให้ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา กำหนดให้ใช้สื่อการสอนสำหรับเด็กในการให้ความรู้ทางสุขภาพไปบรรจุไว้ในการจัดการเรียนการสอนนักเรียนในวิชาสุขศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3

4. ด้านการวิจัย ควรให้ผู้สอนศึกษาเปรียบเทียบถึงประสิทธิผลของการใช้สื่อการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สร้างมาสำหรับเด็กเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการผลิตสื่อการสอนที่มีคุณภาพเหมาะสมสำหรับเด็กต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนวัดอ่างแก้ว (จีบ ปานขำ) อาจารย์นักเรียนและผู้ปกครองที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเสนอแนะข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณนักศึกษาศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 20 คน ที่อาสาช่วยวาดภาพประกอบและให้เสียงบรรยายนิทานและขอขอบคุณคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยามที่ส่งเสริมการทำงานวิจัยของคณาจารย์ในคณะฯ เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักระบาดวิทยา. ระบบเฝ้าระวังโรค (รายงาน 506) กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 มกราคม 2557]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.boe.moph.go.th/boedb/surdata/index.php>.
2. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. นวัตกรรมทางการแพทย์ป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออก. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2556. หน้า 6-7.
3. ศรเพชร มหามาศย์, จิระพัฒน์ เกตุแก้ว. การพยากรณ์โรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2558. 2558 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2558]. เข้าถึงได้จาก: http://www.ato.moph.go.th/sites/default/files/info/Dengue_forecasting%202558%20full.pdf.
4. สำนักสื่อสารความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. เอกสารเผยแพร่ แผ่นพับ 5 ป. ป้องกันไข้เลือดออก. 2556 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2557]. เข้าถึงได้จาก: <http://db.kmddc.go.th/detail.aspx?id=863>.
5. ธนัชชา นันทิมาคุณและจินตนา สรายุทธพิทักษ์. ผลของโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียนที่มีต่อการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนประถมศึกษา. An Online Journal of Education 2014; 9(1): 208-220.
6. World Health Organization. Comprehensive Guidelines for Prevention and Control of Dengue and Dengue Haemorrhagic Fever. Revised and expanded edition. India: World Health Organization, Regional Office for South-East Asia; 2011. p.127-138.
7. กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2551.
8. กิตติ ปรมัตถผลและคณะ. การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมและป้องกันโรคไข้เลือดออกในโรงเรียน. 2553 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2557]. เข้าถึงได้จาก: <http://thailand.digitaljournals.org/index.php/JVBD/article/download/212/1189>.
9. ศิริกุล อิศรานุรักษ์. พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคมของเด็กวัย 6-12 ปี. วารสารสาธารณสุขและการพัฒนา 2549; 4: 89-100.
10. วิเชียร เกษประทุม. นิทานพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา; 2550. หน้า 9-10.
11. อิศระ ชอนบุรี, เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย และสายฝน วิบูลรังสรรค์. การพัฒนาชุดกิจกรรมนิทานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ 2553; 12: 97-112.
12. นิศา ชูโต. การวิจัยเชิงคุณภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แมทส์ปอยท์ จำกัด; 2545. หน้า 185.
13. สุรพงษ์ ไสยชนะเสถียร. หลักและทฤษฎีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ระเบียงทอง; 2555. หน้า 412.
14. สุวิมล ว่องวาณิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น Needs Assessment Research. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550. หน้า 347.
15. ลัดดา เหมทานนท์. วิทยานุกรมวรรณกรรมสำหรับเด็ก. สงขลา: สถาบันราชภัฏสงขลา; 2535. หน้า 110-3.

16. ชลัช กลิ่นอุบล. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดเพชรบุรี. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. สาขาวิชาประชากรศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2542.
17. Weisenbacher HJ. Improving Dengue fever knowledge, attitude, and practices in primary school children in Florida through animation. Available at: <http://gradworks.umi.com/36/85/3685619.html>. Retrieved April 5, 2015.
18. Sandeep KR, Divya S. & Suma J. An educational intervention programme on Dengue and its prevention among rural high school children Karnataka. India: NUJHS March 2014; 4(1): 109-112.
19. สุทิน เจียมประโคน. การพัฒนาคุณค่าในตนเองตามกระบวนการจิตตปัญญาของนักศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์; 2556. หน้า 15.
20. พัทธราภรณ์ หมั่นจงและรองรัตน์ อองกุลนะ. พฤติกรรมการป้องกันโรคไข้เลือดออกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนบ้านนาสร้างและโรงเรียนวัดวังตะกู อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม[วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรบัณฑิต]. สาขาสถาบันสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม; 2550.
21. ลอธ แสงเจริญ. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก โดยใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book). 2550 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม 2557]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.vcharkarn.com/journal/279>.
22. Sokrin K, Lenore M. Community and School-Based Health Education for Dengue Control in Rural Cambodia: A Process Evaluation. 2007 [cited 2015 April 5]. Available from: PLoS Negl Trop Dis. 1, 3(2007): e143.
23. มาริสา กาสวรรณ์, มณฑา จาญพจน์. ประสิทธิภาพของกิจกรรมเพลงภาษาอังกฤษต่อการเรียนรู้และความคงทนของคำศัพท์และทักษะการพูด. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2556; 5: 18-31.
24. โคทม อารียา. แนวคิดการสื่อสารสุขภาพ. ใน: ปาจารย์ ธนะสมบุญกิจ, บรรณานิการ. สื่อสารด้วยใจได้สุขภาพดี. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์; 2552. หน้า 62-70.